

„A hazai öntözésfejlesztés cselekvési programja”

c. előadóülés

A Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ (NAIK) Öntözési és Vízgazdálkodási Kutatóintézete (ÖVKI) és a Magyar Öntözési Egyesület (MÖE) 2019. április 30-án a "A hazai öntözésfejlesztés cselekvési programja" c. előadóülést rendezett. Az ülést Bozán Csaba intézetigazgató (ÖVKI NAIK) nyitotta meg, melyben a téma aktualitására tért ki, illetve visszaemlékezett a meghívott előadóval közös, közel 20 éves munkakapcsolatra.

Kolossváry Gábor, OVF főosztályvezető „A hazai öntözésfejlesztés aktuális feladatai” című előadását hallhattuk. Előadása elején a fenntartható fejlődési célok (Sustainable Development Goals-SDGs) példájával a víz központi szerepét hangsúlyozta. A 6. fókusz területként jelölt központi cél a tiszta ivóvíz és alapvető köztisztaság elérésének javítása, amellyel az Egyesült Nemzetek Szervezete 2030-ig kiemelten foglalkozik. Az előrejelzések szerint a világ népességének fele 2030-ra igen erős vízstressznek kitett területen fog élni. A burkolt felületek növekedése (urbanizáció), a táj és területhasználat átalakulása (földhasználat változás) és a klímaváltozás olyan trendek és folyamatok, amelyekre megpróbálunk felkészülni. Az Egyesült Államokban már a 80-as években közel 90.000 Vásárhelyi terv nagyságú víztározót építettek. A klímaváltozás hatásai (gyorsuló hidrológiai ciklus, belvíz, árvíz, aszály, szélsőségek gyakoriságának növekedése) miatt új megközelítésekre van szükség. 2018 november elseje és 2019 február 28-a között csak 80-150 mm közötti csapadékösszegek fordultak elő hazánkban, ami jelzi az idei év elején tapasztalható és az azt követő szárazságot. Ezen időszakot hazánk izohiéta térképén vetette össze a 30 éves ugyanezen időszak csapadékösszegeinek átlagával, ami jelentős (-60% és -30% közötti) eltéréseket mutatott. A valós idejű (real time) vízkészlet-gazdálkodáshoz felhasználói oldalról elkerülhetetlen a vízhasználói hozzáállás, a szabályozás és az engedélyezés változása. Az OVF felmérése szerint körülbelül 0,038 km³ felszabadítható vízkészlet áll rendelkezésre. Kiemelte, hogy vízügyi kezelésbe került 2014 után hazánk 42305 km összhosszúságú csatornahálózata, amelyből eddig 12000-et kezeltek. Az öntözésfejlesztést a közeljövőben több beruházás támogatja. A VIZEK projekt kapcsán az elektronikus vízjogi engedélyezési eljárás egyszerűsödését hangsúlyozta. Folyamatban van a tározó fejlesztési program, amely elősegíti a vízkészletekkel történő fenntartható gazdálkodás feltételeinek javítását. Ezután hatás folyamatábrával szemléltette az

öntözéses gazdálkodás problémáit előidéző ok-okozati viszonyokat. Jelentős aszálykárak léte mellett is a potenciálisan öntözhető területek alacsony kihasználási aránya, amely csak növeli hazánk nemzetközi versenyhátrányát. Hogy ennek mi az oka? A felmérések alapján a birtokszerkezetek átalakulása, a támogatási rendszer nehézségei és a gazdák együttműködésének hiánya. A múltból hozott vízgazdálkodást érintő példával (1937. évi XX. Törvénycikk, az öntözőgazdálkodás előmozdításához szükséges intézkedésekről) a törvény egyszerűségére fókuszált. A Kormány döntései alapján az elmúlt években az öntözésfejlesztés érdekében 4 határozat született (Az Öntözésfejlesztési Stratégia megalkotásáról szóló 1744/2017. (X.17.) Kormányhatározat (KH-1); A hazai vízgazdálkodás öntözési célt szolgáló fejlesztési javaslatairól szóló 1426/2018. (IX. 10.) Kormányhatározat (KH-2); 1800/2018. (XII.21.) Kormányhatározat a hazai vízgazdálkodás öntözési célt szolgáló fejlesztési javaslatairól szóló 1426/2018. (IX. 10.) Korm. hat. végrehajtásával összefüggő intézkedésekről (KH-3) és a 1145/2019. (III. 20.) Korm. Határozat a 2020. évi öntözésfejlesztések 2019. évi előkészítési, tervezési feladataihoz szükséges forrás biztosításáról (KH-4). Mindezek alapja a Nemzeti Vízstratégia (Kvassay Jenő Terv), amely 2030-ig megvalósítandó célként rögzíti az agrár- és élelmiszergazdaságunk megerősödését, a hatékony öntözéses gazdálkodás elterjesztéséhez és működtetéséhez szükséges műszaki, infrastrukturális feltételrendszert, és ennek humán és pénzügyi erőforrás igényét, ezzel összefüggésben az öntözésfejlesztéshez szükséges jelenlegi és távlati infrastrukturális és vízkészlet-gazdálkodási fejlesztéseket. Ezután a már kiépült, de használatban nem lévő öntözőfürtök rekonstrukciójáról, és műszakilag ezekhez kapcsolódó új fürtök kialakításáról hallottunk, valamint a jogszabályi háttér (A mezőgazdasági vízszolgáltatás díjképzési rendjéről szóló 115/2014. (IV. 3.) Korm. rendelet) és a mezőgazdasági vízhasználó által megfizetendő vízszolgáltatási díj változásáról kaptunk tájékoztatást. 2019.01.01-től a halastavi (tógazdasági) célra továbbított vízmennyiség után a mezőgazdasági vízhasználó a vízjogi üzemeltetési engedélyében meghatározott halastó területe alapján számítva évente 1500 Ft/hektár díjat fizet a vele közvetlen kapcsolatban álló mezőgazdasági vízszolgáltatónak. Előadó úr a mezőgazdasági vízszolgáltatás (öntözés és halgazdálkodás) alakulását 2014-2018-ig évekre és vízügyi igazgatóságokra lebontva oszlopdiagrammon mutatta be. Arányaiban még több vizet használnak a halastavak. Ezután az öntözési célt szolgáló fejlesztések megvalósításának sorrendjére, ütemezésére, valamint finanszírozási igényére vonatkozó javaslatot ismertette, amelyet a Kormány elé terjesztettek

jóváhagyás céljából. Ezt követően hazánk vízvisszatartásáról és tározókapacitásáról hallhattunk. Hazánk minden lehetőségét figyelembe véve (a Tisza-tó víztározó kapacitásának növelésével együtt) tározásra mintegy 400 millió m³ áll rendelkezésre. A négy szinten történő vízvisszatartás rekonstrukciós és fejlesztési programok mellett, amellyel összesen még 400 millió m³-rel növelhető a vízvisszatartás, hangsúlyozta, hogy a talaj a legnagyobb víztározó. Következtetésként a víz-politikának az integrálását fogalmazta meg a különböző szektor- és szakpolitikába, valamint a VKI-VGT intézkedéseknek a „lefordítását” a támogatások nyelvére. Az állami szerepvállalás mellett a helyi közösségek vízgazdálkodási-, és a gazdálkodók földhasználati feladataira stb. is kitért. Az öntözés elsősorban agrotechnikai eszköz, az állam a vízkészlet függvényében a vízbiztosítási feltételeket tudja megteremteni. Az előadását eleink lenyűgöző mérnöki teljesítményének elismeréseként egy vízemelő kerék (nória) képével fejezte be. Előadása után hozzászólásra és kérdésfeltevésre volt lehetőség, amellyel több tagunk (Cifka Gábor, Bozán Csaba, Kovács Ferenc, Miskucz Péter és dr. Tóth Árpád) is élt. Az előadás pdf formátumban került fel az Egyesület honlapjára.

Az Öntözési Kutató Intézet 1993-ban OROSZLÁNY ISTVÁN EMLÉKÉREM alapítását és adományozását határozta el, mellyel emléket kívánt állítani a neves mérnöknek, tervezőnek, kutatónak és szakírónak, akik az öntözés és vízgazdálkodás kutatásának és oktatásának meghatározó egyénisége volt 1940 és 1980 között. Az emlékérem adományozására első ízben, 1994-ben, OROSZLÁNY ISTVÁN születésének nyolcvanadik évfordulóján került sor. Ezt a hagyományt a MÖE viszi tovább, így az utóbbi évek díjazottjairól bővebb információt az egyesület honlapján található az érdeklődők.

Idén dr. Baksa Csaba, a MÖE korábbi alelnöke részesült posztumusz Oroszlány István díjban, emlékéért az egyesület tisztelettel adózik. Másik díjazottunk Kolossváry Gábor OVF főosztályvezető, aki több évtizedes munkájának elismeréseként részesült Oroszlány István díjban. Életrajzukat a <http://moe.hu/dijazottak/> honlapon olvashatják.

Az előadó ülés után a Magyar Öntözési Egyesület Éves beszámoló közgyűlésére került sor. A közgyűlésről készült jegyzőkönyvet a következő linken: <http://moe.hu/belsos-dokumentumok/> (Zárt Egyesületi dokumentumok) találják.